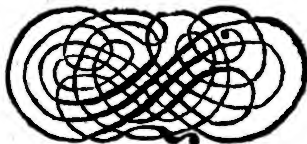
HERMANNI CONRINGII

ASSERTIO JURIS MOGUNTINI IN CORONANDIS REGIBUS ROMANORUM.

EDITIO TERTIA AUCTIOR ET EMENDATIOR.

RECUS. CIↃ IↃ CC XXIII.

B. L. S.

Sistit se hic opus tam Autore, tam materia commendatissimum nimirum Conringiana scripta selectiora, quæ tantum usum & in studio Historico, & in studio Politico exhibuerunt, collecta. Autoris nomen & famam in orbe literato immortalem, nemo erit, quis ignoret. De ipsorum vero scriptorum utilitate quære saltem B. L. Academiarum universarum cathedras, prolixioribus illæ panegyricis istud Tibi persuadebunt. Itaque nihil amplius mearum partium esse arbitror, quam ut causam, qua commoveor ad opus hocce suscipiendum, enarrem. Ruinosa antiquitate jam fere sepulta illa lugeo, & plurimorum desiderium illa possidendi nosco. Itaque procurare illa summopere omnibus, quibus potui, viribus allaboravi, ut prelo subjici denuo possint. Initium a præsenti factum est, reliqua brevi tempore sequentur, & quidem singula, quia in Decadibus aut uno volumine collecta rariorem emtorem invenirent. Quantum in me est, curabo, ne spes & expectatio hujus operis sphalmatibus multis, communi negligentiæ Typographicæ effectu, frustretur. Favorem hinc collectioni jam dictæ eundem, quo semper orbis literatus Conringii doctos partus prosequitur, observanter, decenter expeto

Restaurator hujus operis.

JUS CORONANDI MOGUNTINUM.

ILlustris est controversia, quæ hodie inter duos Eminentissimos & summos Imperii Principes, Electores & Archiepiscopos, Moguntinum ac Coloniensem, agitatur, de jure coronandi Regem, quem appellant Romanorum. Moguntinus enim concedit quidem illam coronandi facultatem Coloniensi, si coronatio Aquisgrani aut intra Coloniensem diœcesin instituatur, alibi tamen sibi soli eam vendicat. Ex adverso Coloniensis omne hoc jus Moguntino denegat, tanquam sibi uni omni loco & tempore debitum. Possit videri contentio de re levi: & vero non est in ea salus reipublicæ collocata; attamen interest ipsius quoque reipubl. ut sua cuique dignitas, suum jus servetur, præsertim maximis Principibus; quod noceant ejusmodi injuriæ saltim exemplo, & iniquum ferendo muniant quasi viam licentiæ. Principum sane, Archiepiscoporum cumprimis, in officio est, Sedis quemque suæ jura defendere; præsertim quum illa neutiquam sint propriæ possessionis, quæ pro arbitrio liceat alienare vel negligere. Rogatus sententiam non dubito caussam Eminentissimi Electoris Moguntini approbare: etsi & lecta & cum cura à me sint expensa, quæ ab adversa parte hactenus sunt edita; Idque inductus rationibus validis quam multis. Quas proinde boni publici causa procul odio & amore, in patrocinium recti & æqui, producam in medium, sermone nudo & simplici, ut eo promptius pateat quoque aliis veritatis inquisitio.

Antequam vero ad rem ipsam aggrediamur, majoris lucis ergo præmittemus nonnulla; quoniam & circa illa impingitur non vulgo tantum, sed etiam ab iis, qui Eminentiss. Electorem Coloniensem defendere susceperunt: & tamen sunt ipsissima veri in hoc negotio fundamenta.

I. *Principio* igitur observandum est, Cæsares nostros non una corona insigniri solere. Cis Alpes enim in Italia duplex ipsis competit: Romana altera, altera Longobardica. Trans Alpes plærumque non nisi una hactenus fecerunt sese coronari. Interdum tamen & Arelati alteram imponi sibi curaverunt. Conradus sane II. Burgundicam illam coronam accepit anno 1033, & filium suum, qui Patri post successit, Henricum III. anno 1038 eodem diademate ornari curavit: quod testatur Wippo in *vita Conradi.* Fecit idem Fridericus I. qui ducta in matrimonium Beatrice Reinoldi Burgundiæ Comitis filia, *non solum Burgundiam sed & Provinciam, Imperio jamdiu alienatas, familiariter possidere cœpit:* ceu loquitur Otto Frisingensis *l. 2. c. 29. de gestis Frid.* Imo fecit illud Carolus IV. ut quidem memorat Christophorus Marcellus *Cæremonial. Romani l. 1. sect. 5. cap. de triplici Imperatoris corona.* Has inter coronas tamen sola Romana vere Cæsarea est, h. e, vere competit Cæsari in quantum est Imperator Romanorum. Idque solent ipsimet Cæsares nostri publice profiteri, electos Cæsares sese appellantes quamdiu corona ista non sunt insigniti, etsi in Germania coronati jam fuerint. Ut merito mireris, vulgo passim, imo à viris quoque doctis, Cæsareæ coronæ nomine usurpari illam quæ in Germania confertur, contra publicam Cæsarum & spontaneam professionem, ne alia nunc tangam. Illa vero quam Germania exhibet corona, olim quidem, pene usque ad seculum Christianum duodeci-

decimum, audivit corona Regni Francorum: inde frequentius dici cepit corona Regni Teutonici: (quomodo eam ipse Frider. I. appellat in epistola ad Ottonem Frinsingensem) aut Alemannici; posteaquam scilicet Galliæ regnum κατ' ἐξοχὴν sibi retinuit Francorum nomen, Germania Imperii Romani titulum, post obtentam Cæsaream dignitatem, subeunte. Plurimis id possit confirmari testimoniis veteris ævi, si opus sit. Imperium Francorum videlicet, quod Caroli Magni cumprimis felicibus armis in vastam amplitudinem excreverat, quamvis post Ludovicum Pium inter hujus filios tres in partes fuerit divisum, singulæ tamen partes aliquamdiu Francorum commune nomen retinuerunt. Præcipue vero ita diu audiit, præter Gallicum, Regnum Germanicum, quod Ludovico Ludovici Pij filio ejusque posteris cessit: cum pars quæ Lothario obtigerat, Regnum Lothariense seorsim usurparetur. Et vero populi Germanici Franci Orientales sunt dicti, ut Gallici Franci Occidentales. Vnde jam olim scripsit Frisingensis l. 6. c. 11, Franciam Orientalem comprehendere, præter Franciam proprie sic dictam, Bavariam, Sveviam, Saxoniam, Thuringiam, Frisiam. Imo & ipsum Lotharingiæ regnum in Francorum regni commune nomen receptum est, posteaquam in unam rempublicam cum Germanicis illis provinciis coiit; & Reges Germanicos accepit dominos. Hinc sane Ottoni Magno, etiam tum cum Aquis coronaretur in Regno Lothariensi, porrecto gladio acclamavit Moguntinus: *Accipe hunc gladium, quo ejicias omnes Christi adversarios, barbaros, & malos Christianos, auctoritate divina tibi tradita omni potestate totius Imperii Francorum.* Et vero etsi Otto I. interdum in nonnullis tabulis, in regno Lotharingiæ editis, sese dixerit *Regem Lothariensium & Francigenum*

num, raro tamen id fecit, & post illum forte nemo Lothariensium Rex audiit.

Quinimo ipsamet illa corona, qua hodieque coronantur Reges Romanorum, est illa, qua coronati fuere Reges Germaniæ, nondum Cæsarea dignitate cum Germaniæ regno conjuncta. Nec enim alibi quam in Germania Transrhenana, quisquam Regum a Ludovico Germanico usque ad Ottonem Magnum, qui primus maluit consecrari Aquisgrani, est coronatus; ceu infra probabitur. Illi vero per manus, successori quisque suo, coronam cum aliis Regni insignibus tradiderunt. Certe Conradus I coronam cum aliis insignibus regiis, quibus ipse erat insignitus, ad Henricum Aucupem transtulit, ut patet ex Witekindo *l.* 1. Eckardo monacho Sangallensi *de casibus monasterii sui cap.* 5. Luitprando Ticinensi *l.* 2. *cap.* 7. Iisdem post inauguratum fuisse Ottonem Magnum Aquisgrani, ut & hujus successores, per sane est verisimile; cum abunde ex monumentis antiquis sit manifestum, quam superstitiose ad posteros illa fuerint translata; nec usquam fiat in iis mentio noviter paratorum insignium. Hoc fuit in antecessum primo loco monendum.

II. *Secundo* etiam id observandum est: solemnia coronationis variis actibus exerceri, inque his recepto more, unctionem & benedictionem maxime, sacerdotalis muneris esse.

Impositio scil. coronæ, etsi inter gentes Christianas plerumque à Præsulibus facta sit, interdum tamen etiam ab aliis est peracta, & quidem ab ipsis etiam illis qui coronabantur. Sic Rigordus Philippi II. Galliæ Regis medicus testatur, anno 1181 Philippum illum *imposuisse sibi secundo diadema.* Clarissime omnium id liquet ex iis quæ narrat Theganus

ganus c. 6. de coronatione Ludovici Pij quam instituit Carolus Magnus pater. Verba ejus infra adducemus contra illum ultimum partium Coloniensium defensorem.

Solet quidem hodie semper sacrum quoque solemne peragi in coronatione Regia: verum illud videtur etiam apud nos serius cœpisse, seculo demum tertiodecimo. Et vero habemus sic satis accurate descriptas ceremonias coronationis Aquisgranensis, cum Ottonis Magni apud Witekindum *l.* 2. tum Wilhelmi Hollandi apud I. Bekam *Chronico Episcopor. Vltrajectinor, in Ottone Episcopo XXXVI:* nulla tamen facta sacrificii, ut partis solemnium, mentione. De Rudolphi I. autem inauguratione agens Ioan. Aventinus l. 7. Annal. ita scribit: *Rudolphus accersitus Aquasgraneas in templum deducitur. Pontifex Agrippinensis de eo Deum consulit. Id publicum deinde ac perpetuum sacerdotium honoris gratia Agrippinensibus Episcopis fuit.* Obscuriora quidem sunt illa Aventini: nisi fallor tamen, loquitur ille de Missæ solemnibus, quæ hoc initio cœperint coronationis actibus adjungi.

Etiam unctio, fateor, diu fuit inter Christianos populos ignorata in Regum inauguratione, alicubi nunquam recepta, alibi usurpari desita: in Francorum tamen regno obtinuit fere ab anno Christiano 740: quando Pipinus in hunc modum est consecratus. Quam in Hispania cœpisse inter Westrogothos (etsi aliquot jam seculis desierit) Reccaredo Rege, circa annum 586. per facit verisimile V. Cl. Ioan. Iacob. Chiffletius *l. de Ampulla Rhemensi c.* 16.

Tertio id quoque notandum venit: ex quo unctiones & benedictiones sacræ apud Christianos populos cœperunt coronationibus Regum addi, illud officium consecrandi, apud omnes gentes, quasi communi consensu primario Præsuli esse commissum, nisi alicubi singulari aliquo III.

privi-

privilegio interdum alii quoque id cesserit. Facile patebit illius pronunciati veritas, si oculos circumferas per omnem orbem Europæum. Et vero in hoc ipso ita nunc appellato Romano Imperio, Italici Regni non nisi Archiepiscopus Mediolanensis, Imperii Romani proprie sic dicti coronationem sacram ipse Papa solet peragere. De primatu Præsulum Galliæ est quidem acris contentio: attamen certum est, inter omnes Archiepiscopos unum Rhemensem, cui reges ungendi jus est, & Ducem & Parem esse Franciæ; adeoque hactenus omnibus aliis Præsulibus eminere. Anselmus Cantuariensis jam circa annum 1103 in hæc verba scripsit ad Ernolfum Priorem: *Conquereretur Rex cum omnibus Episcopis & Principibus suis, quia (cum illum coronare nolo) aufero ei coronæ suæ honorem, quem ei Primas Regni sui debet per consuetudinem.*

Vsque adeo profecto id passim est usitatum, ut quidam rerum nostrarum non satis gnari, propter consecrationes Regias, quas frequentissime Coloniensis peregit, huic primum locum tribuerint. *Super omnes magnates* (scribit Matthæus Paris in *chronico rer. Anglicar. ad annum* 1257. *pag.* 633. *edit. Parisiensis*) *supereminens est Archiepiscopus Coloniensis, qui coronare tenetur Regem Alemanniæ apud Aquisgranum, ab antiqua & approbata consuetudine.*

Merito igitur dixeris, jure communi gentium Christianarum primario Præsuli hanc dignitatem competere. Vnde necessario sequitur: quicquid ab hoc communi jure atque more abit, id fieri non nisi vi cujusdam privilegii. Nec vero sine causa ita in omni orbe Christiano Europæo invaluit. Iure enim utique id quod in republica & reipublicæ negotiis sacri est officii maximum, convenit illi qui inter sacros proceres est potissimus. Inæqualia enim inæqualibus

libus deberi, illius juris est quod nobiscum nascitur omniumque mentibus natura inscribitur. Tum demum vero illud in hoc negotio rite observatur, quando sacer honor maximus attribuitur illi, qui inter sacros reipubl. Principes maximus est.

Hisce in hunc modum præmissis, ut ad rem ipsam veniamus, non dubitamus in universum asserere: *Eminentissimo Electori Moguntino merito competere ratione sui Primatus omne omnino sacrum illud coronandi jus: ex antiquissima octingentorum annorum amplius ac perpetua consuetudine, illud jus ipsi hodieque esse integrum extra diœcesin Coloniensem: Coloniensi autem Sedi non nisi ex singulari privilegio jus hoc convenire, idque duntaxat intra suam diœcesin.* Probabimus autem hanc assertionem nostram per partes.

I.

Ac Primum quidem, *ratione scil. Primatus competere Moguntino omne jus coronandi*, non amplius est difficile ostensu. Etenim jam tum demonstravimus: jure gentium Christianarum communi, & cui pro fundamento est, ut modo vidimus, ipsum naturæ jus, in universo orbe Europæo, ad illum, qui inter Præsules primum in regno quovis locum obtinet, jus coronandi spectare. Demonstravimus jam tum itidem: agi nunc non nisi de coronæ Regni Germanici, aut (ut cum majoribus loquamur) Regni Francorum, collatione. Iam vero in Regno hoc Francorum Germanico, inter Præsules ac Principes Primatum etiamnum obtinere Moguntinam Sedem, nisi fallor, omni dubio caret. Habuit vero illa Sedes hanc dignitatem ab initio usque Regni hujus. Statim enim, facta illa vasti Francorum Imperij anno 842 tres in partes divisione, Moguntinus Archiepiscopus concessit in ditionem Regni

Francorum orientalis: Coloniensis autem ac Trevirensis anno demum 870 illi Regno accesserunt, cum ante fuissent partes Regni Lothariensis: ceu alibi probatur. Neuter vero eorum etiam post dubium fecit Moguntino locum primum. Hinc jam Ottonis Magni ævo Moguntinus audiit summus Pontifex, Pontifex maximus; comparatione nimirum facta cum reliquis Regni hujus Præsulibus. Satis frequenter hæ appellationes occurrunt apud Witekindum, qui res Ottonis Magni calamo tradidit scriptor *σύγχρονος*. Sequenti seculo decimo Marianus Scotus *l. 3. ætat. 6.* scribere non dubitavit: *Post Papam secundus habetur Moguntinus Archiepiscopus usque in hodiernum diem.* Iste itaque in Regno Germanico Primatus Moguntini Archiepiscopi, cum itidem careat dubio, jam sole meridiano clarius manifesta est utique veritas pronunciati mei.

Et vero hoc jus ex Primatu isto competere Moguntino, jam tum olim profecto non fuit ignoratum. Hinc Witekindus l. 1. de Henrico I verba faciens notanter scripsit: *Cumque ei offerretur unctio cum diademate a summo Pontifice, qui eo tempore Herigerus erat, &c.* Benedictus VII Papa in literis quibus Willigiso Archiepiscopo pallium contulit, addidit hæc verba: *Quocirca uti eo* (pallio scil.) *memineris, sicut prædecessores nostri tuis prædecessoribus concesserunt; servanda duntaxat privilegiorum tuorum integritate, quo in tota Germania & Gallia, post summi culmen Pontificis, in omnibus Ecclesiasticis negotiis, id est, in Rege consecrando & Synodo habenda, cæteris omnibus tam Archiepiscopis quam Episcopis, Apostolica autoritate, sicut justum & rectum esse videtur, præemineas.* Moguntinus ipse hoc Primatus jure fretus, ægre quondam permisit, a Coloniense consecrationem regiam institui, etiam intra ejus diœcesin Aquisgrani. Diserte Lambertus

Aschaf-

Aschafnaburgensis presbyter, scriptor, prout illis temporibus, prudens, peritus & disertus, ac præter hoc candidus, (per injuriam enim Coloniensis Defensor fidem ejus vocat in dubium) ad annum 1044: *Imperatoris filius Henricus consecratus est in Regem Aquisgrani ab Herimanno Coloniense Archiepiscopo: vix & agre super hoc impetrato consensu Luitpoldi Archiepiscopi, ad quem, propter Primatum Moguntinæ Sedis, consecratio Regis & cætera negotiorum Regni dispositio potissimum pertinebat.* Sed de priore satis.

II.

Pergimus ad SECUNDUM; nempe *nunquam interrupta, atque adeo perpetua, octingentorum annorum consuetudine, jus coronandi per universum Regnum hoc, una excepta Coloniensi diœcesi, Moguntinæ Sedi hactenus mansisse integrum.* Facillimum vero hoc quoque est demonstratu: quippe quum & Defensores Colonienses Regum neminem ex omni ævo potuerint producere, (debuissent autem producere, quum idem, quod hic nos, ursisset Eminentiss. Elector Moguntinus) qui fuerit coronatus a Coloniensi extra ejus diœcesin: & quisque possit, evoluta Regum Germanicorum historia, veritatem pronunciati nostri sine labore assequi. Reges cum desint, ad fœminas confugientes, unam jactitant illi Defensores coronationem Elisabethæ, conjugis Alberti I. Austriaci: hanc enim coronatam esse a Coloniensi Norimbergæ astante Moguntino. Neque nos negamus id factum esse. Sed factum est singulari Moguntini consensu: prout non adeo pridem Eleonoram Ferdinandi II uxorem Trevirensis coronavit, sed rogatus a Moguntino, & hujus nomine, quia ipse Moguntinus sacris infulis non esset initiatus.

Fuerunt autem sic satis multi Germaniæ Regum extra Coloniensem diœcesin coronati. Germaniæ Regum inquam: nec enim de Cæsarea corona est quod nunc agamus, aut simus solliciti cum Defensoribus Coloniensibus *pag.* 46 : cis an trans Alpes post Lotharium Ludovicus II, Carolus Calvus, Carolus Crassus, & Arnolphus, Cæsarea corona sint insigniti: Nemo vero Regum ante Ottonem Magnum Aquisgrani, aut alibi cis Rhenum, legitur coronatus. Ex adverso, etsi monumenta vetera omnes coronationum illarum actus non ea, qua par erat diligentia, memoraverint, attamen constat Arnolphum Francofurti coronatum Regem anno 887 mense Novembri. Ejus filius Ludovicus videtur coronatus Forcheimii. Ita enim ad annum 900 notat Regino: *Proceres & Optimates, qui sub ditione Arnolphi fuerant, ad Forcheim in unum congregati, Ludovicum filium prædicti Principis Regem super se creant, & coronatum Regiisque ornamentis indutum in fastigio Regni sublimant.* Aquisgrani certe a Coloniense non potuit coronari, quod Regno Lothariensi tum præesset Zuenteboldus, atque adeo Coloniensis haud numeraretur tum inter proceres Regni illius Francorum, quod cesserat Ludovico. Hinc ipse Regino statim subjungit: *Dum hæc in Germania aguntur, &c.*

Qui huic successit Conradus I, fuit quidem *unctus in Regem*, ut loquitur Witekindus *l.* 1, Aquisgrani tamen itidem coronari non potuit; quod simulac obiit Ludovicus, Regnum omne Lothariense occupaverit Carolus Simplex Gallus jam anno 912: ut recte colligit Sirmondus.

Hujus successori Henrico I Saxoni, renuenti tamen, Moguntinus Herigerus, non Coloniensis (qui id nec potuit: tum adhuc, imo & aliquamdiu post, donec inter Carolum & Henricum nostrum pacto omnia constituerentur,

ceu

ceu liquet ex Capitulis a Sirmondo editis pag. 442, hærens in ditione Caroli Simplicis) anno 919. diadema atque unctionem obtulit. Diserte Witikindus l. 1: *Cum ei offerretur unctio cum diademate a summo Pontifice, qui eo tempore Herigerus erat, non sprevit, nec tamen suscepit.* Dithmarus etiam l. 1: *Episcopalis unctionem benedictionis a Herigero Archiepiscopo exhibitam, antecessorum more priorum, non desideravit, nec suscipere voluit.*

Idem Dithmarus l. 5 de Henrico II ita scribit: *Deindeque ad Moguntiam celeriter properando Rhenum securus enavigat. Hic IIX. Idus Junii ibidem communi devotione in Regem electus, a Willigiso ejusdem Sedis Archiepiscopo, suffraganeorumque suimet auxilio, coronatus.* Defensores Colonienses pag. 57 existimant, Henrici hanc coronationem potius causam Coloniensem juvare: quia eam irritam pronunciavit Coloniensis Heribertus, & Henricum coegerit denuo coronam Aquisgrani accipere, idque astipulante Gregorio V Papa. Verum esto, id fecerit Heribertus, & jure fecerit, (quorum neutrum concesserim:) id tamen manet, Henricum fuisse unctum coronatumque extra Coloniensem diœcesin, non a Coloniense sed Moguntino; atque adeo hoc quoque exemplo constare, Coloniensi extra suam diœcesin nihil esse juris in coronatione.

Henrici successor proximus Conradus II itidem Moguntiæ coronatus est, & quidem ab Aribone Moguntino, uti refert Wippo.

Post hunc etiam Rudolphus Suevus, adversus Henricum IV electus, Moguntiæ *consecratus est a Sigefrido Archiepiscopo in Regem*, ut loquitur Marianus Scotus l. 3.

Philippus Suevus itidem coronam accepit Moguntiæ, sed per Episcopum Tarentasiensem, quod abesset domo Moguntinus.

 Avo-

Avorum & nostra memoria quinque ultimi Cæsares, & denique nuperus feliciss. memoriæ Vngariæ Rex, coronati itidem sunt extra diœcesin Coloniensem, itidem tamen non a Coloniense sed a Moguntino. Præter hos vero neminem reperias coronatum extra diœcesin illam. Ac proinde non est, quod de secundi nostri pronunciati veritate quisquam dubitet.

Observandum vero etiam atque etiam est, hasce coronationes Moguntinum celebrasse, & Romanis Pontificibus, & Cæsaribus, & omnibus Imperii Ordinibus, nemine excepto, approbantibus. Hoc sane est argumento, non exercuisse tantum illos actus Moguntinum, sed & summo jure, cui nemo potuit contradicere, exercuisse. Neque vero vel ipsi Colonienses illas Moguntinas coronationes accusaverunt, nisi quod olim interdum desideraverint in illis, quasi justo loco non fuissent institutæ. Ex quo sane illa superstitio desiit, intra hosce centum annos, Moguntinas coronationes tanquam rite factas ipsi Colonienses probaverunt: nisi quod nuper admodum cœperint aliter opinari: ceu post apparebit clarius.

III.

Licet itaque jam tum TERTIO etiam affirmare: *Coloniensi non competere aliquod jus coronandi nisi intra diœcesin suam.*

Hoc sane ultro sequitur ex iis quæ jam probata dedimus. Si enim Moguntinus per octingentos annos amplius, usque ad hoc tempus, omnes coronationes extra Coloniensem diœcesin institutas peregit, utique (etiamsi nullo niteretur Sedis suæ Primatu) vel usucapione atque præscriptione sibi jus firmum certumque iam acquisivisset, contra Coloniensem: etsi forte huic ex constitutione Caroli Magni olim illud jus competiisset. Fuit

Fuit vero etiam ipsorummet Coloniensium Præsulum perpetuo eadem nobiscum sententia; nisi quod paucos cis annos illi cœperint omne omnino coronandi jus sibi solis simpliciter arrogare.

Ita vero illos semper antehac sensisse probare licet non uno argumento.

Ac primum quidem id palam est ex eo, quod nunquam (antehac quidem) fuerint usi ullo prætextu ad jus suum constituendum, quo non simul involverint diœcesin Coloniensem. Antiquissimæ scil. de coronandi isthoc jure controversiæ illæ sunt, quæ circa inaugurationem Ottonis Magni, & denuo circa Henrici IV coronationem fuerunt excitatæ. Vtrobique autem Coloniensis non nisi ad suæ diœceseos jura provocavit. De prima contentione agens Witekindus l. 2. diserte id narrat. Verba ejus sunt: *Et cum quæstio esset Pontificum in consecrando Rege, Trevirensis videlicet & Coloniæ Agrippinæ: illius, quia antiquior Sedes esset, & tanquam a B. Petro Apostolo fundata: istius vero, quia ejus ad diæcesin pertineret locus: & ob id sibi convenire arbitrati sunt hujus consecrationis honorem.* In eandem sententiam disserit fere & Dithmarus l. 2. p. 75. Alteram contentionem narrans Lambertus prodit idem esse prætextum anno 1054. Integer locus hic est: *Imperatoris filius consecratus est in Regem Aquisgrani ab Hermanno Coloniense Archiepiscopo, vix & ægre super hoc impetrato consensu Luitpoldi Archiepiscopi: ad quem propter Primatum Moguntinæ Sedis consecratio Regis & cætera negotiorum Regni dispositio potissimum pertinebat. Sed Imperator potius Hermanno Archiepiscopo hoc privilegium vendicabat, propter claritatem generis ejus, & quia intra diæcesin ipsius consecratio hæc celebranda contigisset.* I.

Post

Poſt ſecundam hanc contentionem magis quidem ſolito ad ſe traxere coronationis ſolemnia Colonienſes, itidem tamen non alio prætextu quam illo, quod Carolus Magnus inſtituerit, ut omnis coronatio fiat Aquiſgrani, atque ita conſecrationes Regum a ſeſe ſolis jure diœceſeos inſtitui debere. Talia enim jactitari & paſſim perſuaderi (non niſi per figmenta tamen) cœpere ſeculo duodecimo. Nec vero legere eſt quidquam aliud, præter hæc duo, ab Archiepiſcopis Colonienſibus, aut etiam aliis, unquam per annos pene octingentos, eſſe prætextum ſuo coronandi juri.

2. *Patet illa* perpetua ipſorummet Colonienſium ſententia ex eo etiam, quod nunquam vel tentaverint Colonienſes quemquam coronare extra ſuam diœceſin. Certe nemo vel conatus hujus exemplum aliquod adduxerit. Qui vero ſaltim non tentaverint tale quid Colonienſes, invitati Imperii infinitis turbis, ſi exiſtimaſſent ſui juris eſſe, paſſim locorum coronationes inſtituere? Certe quas coronationes extra Aquiſgranum inſtituerunt, vel Coloniæ peregere, ut factum in coronatione uxoris Conradi II, vel Bonnæ quod obſervatum in Carolo IV & Ruperto.

3. *Adhoc* etſi nonnunquam coronationes a Moguntinis peractas improbaverint Colonienſes, ſemper tamen eo tantum prætextu id fecerunt, quod illæ inſtitutæ eſſent extra locum coronationi ab Carolo Magno dedicatum. Patet hoc ex ipſa nuperrima Colonienſium Defenſione, & infra a nobis clariſſime oſtendetur. Tales vero querelæ demum cœperunt ſeculo duodecimo. Antehac certe nullum veſtigium apparet querelæ alicujus Colonienſium Præſulum, quaſi non ad Moguntinum, ſed ad ſeſe ſolos jus coronandi pertineat. Imo vero omnes proceres

ceres Germaniæ antehac aliquamdiu uni Moguntino jus hoc coronandi adſcripſerant, ipſe unus id exercuerat ſic ſatis diu, nemine reclamante.

Palam denique eſt hæc ſententia ipſorummet Colonienſium ex eo etiam, quod poſt jam conditam Auream bullam Carolinam curaverint, per Rupertum Cæſarem, ſingularibus tabulis ſibi conferri privilegium ac facultatem coronandi interdum, extra Aquiſgranum quidem, tamen in diœceſi ſua. Meminit hujus privilegii Hartmannus Maurus pene ſub initium illius libri, quo ſolemnia coronationis Caroli V quam accuratiſſime perſecutus eſt ad poſteritatem. Non potuerunt profecto tale quid a Cæſare expetere, perſuaſi ſibi jam eſſe fas, paſſim locorum coronationes inſtituere. Imo ne quidem temere permiſiſſent, intra limites ſuæ diœceſeos a Ruperto Cæſare ſe conſtringi, ſed exiſtimaſſent hoc ipſo ſibi injuriam fieri, perinde atque hodie creditur. Certe quo tempore illam Ruperti bullam acceptaverunt, multum alieni fuere ab ea, quæ hodie placet ſucceſſoribus ſententia. 4.

Quid quod ex illa Hartmanni Mauri hiſtoria conſtet, ſaltem etiam tum, quando Carolus V fuit coronatus, creditum fuiſſe ipſismet quoque Colonienſibus, ſibi intra ſuam tantum diœceſin jus eſſe quem coronare? Obtulerunt enim Carolo illud Rupertinum privilegium, ut ſi forte Aquisgranum nollet proficiſci luis graſſantis cauſſa, ſaltim alibi intra diœceſin Colonienſem pateretur ſe coronari, quoniam id liceat ex Ruperti conceſſione. Neque vero Mauri teſtimonium in dubium vocare licet, quum ille fuerit tum a conſiliis Colonienſi Archiepiſcopo, ac proinde omnium rerum maxime gnarus. Imo vero illa tempeſtate in vulgus fuit hoc decantatiſſimum: ceu apparet vel ex eo, quod Ni- 5.

colaus

colaus Mameranus illo ipso tempore historiam electionis & coronationis Carolinæ singulari libro narrans, in hæc verba erumpat. *Vere scribit Maurus, tres Archiepiscopos Electores simul præstitisse hoc officii,* (coronæ scil. impositionis.) *Quanquam ad solum Coloniensem, ratione prærogativæ suæ ditionis, in qua Aquisgranum est, spectare perhibeant.* Hæc ille. Quibus jungenda, quæ habet Albertus Crantzius *l.* 8. *Saxon. cap.* 21.

Saltim igitur ad illa usque tempora habemus consentientes nobis Colonienses. Quin dixeris, etiam diu post in eadem illos mansisse sententia: utpote cum in subsequentibus coronationibus non illi Moguntino suas vices commiserint, aut diserte prodiderint sibi solis ubivis locorum jus coronandi competere, etsi haud ignorarent, Moguntinum nolle videri vicaria potestate fungi. Hi sane actus luculento solent esse indicio consensionis. Nec vero quod fecerint sibi nonnulli Præsulum Coloniensium caveri aliquomodo, id dissensionem significat, ceu infra apparebit.

Vnus hic perpetuus ipsorummet Coloniensium consensus satis est probando juri Moguntino, & decidendæ integræ controversiæ. Cessat enim lis omnis, si ipsis Coloniensibus fatentibus, extra diœcesin nihil habeant juris in consecrandis Regibus. Certe heri & nudius tertius demum nata dissensio cedere debet perpetuæ aliquot seculorum consensioni.

IV.

Et vero ea est ratio etiam illius juris coronandi, quo gaudet Coloniensis Sedes in sua diœcesi, ut ipsa quoque longa consuetudine potius & liberali concessione Moguntinæ Sedis nitatur, quam ullo justo titulo alio. Id quod QUARTO loco obiter a nobis jam demonstrabitur.

Nihil

Nihil videlicet est falsius duobus illis, quorum prætextu Coloniensis jus aliquod coronandi ante aliquot secula sibi acquisivit in sua diœcesi. Est autem Alterum horum: *quod ex Caroli Magni instituto coronationes Regiæ Aquisgrani duntaxat, possint rite institui.* Alterum: *quod ejusdem Caroli lege & canonum institutis, Regem Aquisgrani soli Coloniensi consecrare fas sit.*

Primum sane illud, quod jactitavit olim Coloniensis, *Caroli Magni lege definitum esse, ut coronationes omnes Aquisgrani instituantur, ac proinde alibi non posse institui legitimas coronationes*, inanis fabula est. I.

Esto tamen, ita constituisse Carolum: lex utique illa fuerit positiva. At vero non potuit Carolus positivam legem condere, quam in perpetuum teneatur Respubl. observare. Nulla lex positiva adeo certo obligat: sed potest mutari si res exigat, ab iis, quos penes est reipublicæ potestas summa. Ac proinde & potuisset olim, & potest hodie, Lex quævis Carolina mutari, si id postulat salus publica. Utut igitur Carolus Magnus ita forte sanxisset, non tamen propterea necessum esset non alibi coronationem instituere, si Cæsari & Ordinibus Imperii placeat ab illa lege discedere. Confitetur hoc ipsum hodie quidem Coloniensis ultro; & intra hosce centum annos sex ordine coronationes, extra quoque diœcesin Coloniensem, sunt institutæ. Ipsemet Carolus IV in sua Aurea Bulla fatetur, extra Aquisgranum posse interdum Regem coronari: & vero ipsemet erat Bonnæ non Aquisgrani coronatus. Iam quoque supra probavimus, neminem eorum, qui Ottonem Magnum antecesserunt Germaniæ Regum, a Ludovico Germanico usque, Aquisgrani fuisse coronatum: post item quam multos alibi coronatos, Coloniense non reclamante, nisi quod seculo duodecimo cœperit vulgo persuaderi, Aquisgrani duntaxat legitime quem coronari.

Ita ſcilicet ſeſe res habet. Seculo duodecimo poſt natum Chriſtum nata eſt fabula de Caroli Magni quadam lege circa locum juſtum coronationis Regiæ. Nec vero ante illa tempora reperias temere aliquod veſtigium ejus, quæ poſt multis arriſit, abſurdæ ſententiæ: *quaſi ad eſſentiam* (ut ita loquar) *coronationis pertineat, ut illa fiat Aquisgrani.*

Poſſit quidem forte videri, jam tum Henrico II regnante opinionem illam invaluiſſe; idque quoniam Heribertus Colonienſis poſt coronationem Moguntinam adegerit Henricum, ut pateretur ſeſe denuo eligi & Aquisgrani coronari. Verum tamen forte haud injuria dubites de fide illius hiſtoriæ. Defenſores enim quidem p. 47. laudant teſtem Adelboldum Trajectinum Epiſcopum, qui id memoraverit in deſcriptione vitæ Cæſaris illius Henrici: ſed teſtatur quidem & Sigebertus *l. de vir. Illuſtr. cap.* 139. ut & Beka, talem librum ab Adelboldo conſcriptum eſſe: an vero ille hodieque ſit ſuperſtes, multum dubito. Extat enim quidem libellus hoc nomine in Divis Bambergenſibus Gretzeri; ſed mutilus, cumque hac inſcriptione in ipſo codice Ms. repertus: *Vita Henrici Imperatoris ab Adelboldo Epiſcopo Trajectenſi, ut creditur, conſcripta.* Quo patet libellum dubii eſſe autoris. Alium omnino librum ejusdem argumenti Adelboldo adſcriptum vulgavit Henricus Caniſius tomo VI. Antiquar. lection. Sed cum auctor ille narret, quemadmodum divorum ordini ab Eugenio III anno 1113 ſit adſcriptus Henricus Cæſar. Adelboldus autem objerit anno 1027, ut refert I Beka, neque hic libellus poteſt eſſe Adelboldi. Et vero Gretzerus quoque ſuſpicatur, eſſe hunc Nunnoſii monachi. Editor Caniſius non audet affirmare Adelboldi eſſe, quia in ms. codice nomen nullum

nullum invenit. In Canisiano porro libello nihillegitur de repetita illa Henrici unctione Regia, quæ sit Aquisgrani instituta per Coloniensem. An in Gretzeriana editione id habeatur, nescio: quum non sit ad manum. Vt autem forte tale quid, quale Defensores narrant, ibi legas, de fide tamen narrationis merito dubites, quod ab incerto auctore fabula sit profecta. Nec vero quidquam ejusmodi habet Dithmarus, qui serie annorum observata diligenter satis Henrici omnia ipse coævus persecutus est usque ad annum 1019, atque adeo omnia XVI priorum annorum Henrici acta. Nihil tale habet historicorum ejus ævi alius. Imo plane adversa prope habet Magnum Chronicon Belgicum Pistorii de Heriberto & Henrico pag. 92. Sed & fabulosum utique est, quod habet Defensor Coloniensis pag. 57, iteratam illam coronationem peractam esse adstipulante Gregorio V Pontifice: constat enim Gregorium V obiisse anno 999, triennio integro antequam Ottoni tertio successit Henricus Rex. Certe sola hæc fabula apta est omnem narrationem suspectam reddere.

Ea vero Henrici II Cæsaris ætate nondum fuisse persuasum prudentioribus, omnem coronationem nusquam alibi rite quam Aquisgrani institui, liquet etiam clarissime ex eo, quod Henrici proximus successor Conradus II unctus sit Moguntiæ, præsentibus Regni Episcopis & Principibus, a Moguntino Aribone, atque adeo ipso consentiente Coloniense; qui Reginam consecravit, itidem vero non Aquisgrani, sed in Ecclesia Coloniensi: ut refert Wippo *in vita Conradi*. Quanquam porro fieri potuerit, ut Aquisgrani quoq; sit coronatus Henricus ab Heriberto, nec tamen vel inde fas fuerit colligere, priorem coronationem fuisse improbatam. Sic satis frequens nimirum illa ætate fuit, præter primam maxime so- I.

lemnem atque adeo sacram coronationem, repetere coronationes, idque per Episcopos. In Galliæ & Angliæ Regum historiis occurrunt exempla quammulta. Imo iidem Francorum Reges sæpius fuerunt uncti, florente familia Carolina. Pipinus videlicet bis: Carolus Magnus quater: Ludovicus Pius bis: Carolus Calvus quinquies: Ludovicus Lotharii filius bis. Toties & Ludovicus Balbus aliique sunt uncti. Quod testimoniis indubitatis ex veteri ævo ostendere est in promptu, si res exigat. Verum non est hujus id loci: præsertim fabula illa, de irrita reddita prima Moguntina Henrici coronatione, jam in sibilos producta.

2. Confirmat idem coronatio Rudolphi Suevi anno 1077. Moguntiæ instituta, præsentibus Legatis Romanæ Sedis & multis Principibus. Et vero ipse Pontifex probavit hunc actum & agnovit Rudolphum Regem: non facturus, nisi credidisset, extra Aquisgranum posse Reges recte institui.

3. Videtur idem confirmare & Henrici V inauguratio. Etsi enim Vrspergensis scribat, hunc anno 1099 a patre factum Regem Aquisgrani: Otto tamen Frisingensis, cui potior debetur fides, ita loquitur l. 7. Chron. c. 8. *Anno ab incarnatione Domini MCIII Imperator Henricus natalem Domini Moguntiæ celebrans, ibique Henrico filio suo rege post se designato, &c.* Idem Otto ejusdem libri cap. 2. de eodem Henrico V, post patrem abdicatum, sic loquitur: *Reversi ad filium Optimates Imperialia deferunt, eumque primo a patre electum, per impositionem manus Apostolicæ Sedis Legatorum, cunctorumque electione, Regem vocant.* Paulo ante vero sub capitis illius initium narraverat, maximum conventum Principum Moguntiæ factum esse anno MCVI. Ut omnino sit verisimile,

risimile, etiam Henricum V Moguntiæ consecratum esse, non Aquisgrani. Id quod si ita est, etiam hinc licebit pronunciato nostro argumentum petere.

Eodem seculo tamen duodecimo, circa tempora Friderici I, fateor, cœpisse passim credi, a *Carolo Magno legem aliquam ejusmodi Aquisgranensibus faventem esse latam*, eamque constitutionem cœpisse, & jam tum & ex eo tempore magno pretio æstimari. Palam hoc est ex iis, quæ l. 1. canit Guntherus de Aquisgrano.

Hoc sibi prima loco veluti cunabula Regni
Carolus esse volens, Magno cum Francia Regi
Vtraque serviret, primam gestare coronam
Iussit, & in sacra Reges ibi Sede locari.
At simul a nostro secessit Gallia Regno,
Nos priscum Regni morem servamus; at illa
Iure suo gaudet, nostra jam nescia legis.

Initio seculi decimi tertii, anno nimirum 1202, Principes, qui elegerant Ottonem IV, in suis ad Innocentium Papam literis, quas recitat Baronius, scribunt inter alia de Ottone illo: *Ad Romani Regni fastigium juste & rationabiliter illum elegimus, & sicuti debuimus ipsius electioni consensimus, ipsumque in Augustorum Sede, a Carolo Magno apud Aquisgranum huic dignitati deputata, locavimus, & corona & diademate per manum Adolphi Coloniensis Archiepiscopi, ea qua debuit solemnitate, feliciter coronavimus.* Tales voculæ illhac tempestate passim sparsæ sunt, antehac plane nunquam auditæ.

Et vero supersunt hodieque, a Goldasto *tomo II Constitution. Imperialium pag.* 6. traditæ, tabulæ Friderici II Cæsaris, confirmantes insertum aliquod diploma Friderici I: quo anno 1166, concessum a Carolo Magno de Aquisgrano privilegium, ab urbis illius incolis sibi oblatum, roboravit.

Vtræque

Vtræque illæ tabulæ videntur sic satis genuinæ esse. Vt proinde jam palam sit, post annum illius seculi sexagesimum aliquid sparsum fuisse in vulgus, de privilegio Carolino circa coronationes Regias, Aquisgrani duntaxat instituendas. Et sane in illo Carolino hæc verba leguntur: *Illic vero Domino Apostolico Leone III, & omnibus prædictis nobilibus & egregiis personis congregatis, merui ab omnibus obtinere, præ nimia devotione, quam erga ipsum locum & Matrem Domini nostri Iesu Christi habebam, ut in templo eodem Sedes Regia locaretur, & locus Regalis & caput Galliæ trans Alpes haberetur: ac in ipsa Sede Reges successores & hæredes Regni initiarentur, & sic initiati jure dehinc Imperatoriam Majestatem Romæ sine ulla interdictione plenius exequerentur. Confirmatum & sancitum est hoc a Domino Apostolico Leone Romanorum Pontifice, & a me Carolo Romanorum Imperatore Augusto, primo auctore hujus templi & loci: quatenus ratum & inconvulsum hoc statutum & decretum nostrum maneat, & hæc Sedes Regni trans Alpes habeatur, sitque caput omnium civitatum & Provinciarum Galliæ.*

Hæc est illa celeberrima scil. Caroli Magni Lex, quæ a seculo duodecimo usque plurimis persuasit, coronationes legitimas non nisi Aquisgrani posse fieri. At vero omne illud privilegium esse ab Aquisgranensibus illa ipsa ætate confictum, & inepte quidem confictum, hodie sane non potest quem fugere, qui in veterum monumentis vel mediocriter est versatus. Non est hujus temporis, ineptias & affanias illas in lucem producere; at vero a Carolo Magno institutum non esse, ut consecratio aut initiatio Regum prima fiat Aquis, palam est vel ex eo, quod cum hoc privilegium existimetur traditum anno circiter 804, Carolus biennio post omne regnum suum in tres partes inter filios

filios totidem diviserit, non nisi uni illorum attributa ea parte, quæ Aquisgranum comprehendit. Quæ formula divisionis hodieque ex parte superest, edita per P. Pithoeum & Annalibus inserta a Baronio: quodque Ludovicus Pius Caroli filius statim anno 816, non Aquisgrani, sed Rhemis a Stephano Papa coronari sese fecerit, cum tamen memoria Carolinorum institutorum recentissima tum esset, & apud Pium filium observatio eorum longe religiosissima. Nec enim nunc urgebo, quod nemo plane omnium Caroli posterorum memoretur Aquisgrani consecratus, etiam illorum, quorum in ditione fuit Aquisgranum. Cui autem fiat verisimile, usque adeo neglectam fuisse sacram legem Caroli, nec tantum neglectam, sed etiam ex omni hominum notitia elapsam, idque per illa etiam recentissima tempora? Verum non est quod hisce nunc immoremur, quum ipsi Colonienses fateantur, fas esse, non in sola Aquisgranensium urbe coronationes instituere.

Æque vanum autem est illud etiam *alterum*: nempe, II. *quod Aquisgrani possit solus Coloniensis Regem rite consecrare.* Defensores enim Colonienses p. 41 & 42 provocant etiam ad constitutionem quandam Caroli Magni; sed minus sunt instructi aliquo testimonio quam Aquisgranenses. Nec enim hactenus, quod sciam, vel figmento natum est ejus argumenti aliquod diploma.

Ne id quidem verum est, quod testibus, Petro a Beeck, Cæsareo, & Collectore Chronici Magni docent pag. 41. *munus coronandi Ludovicum Pium a Carolo esse tributum Hildeboldo Archiepiscopo Coloniensi.* Nec enim illi autores merentur inter fidos testes rerum ævi Carolini numerari, homines heri & nudius tertius demum, ut ita dicam, nati. Sed & genuina illius Carolinæ ætatis monumenta memorant

rant quidem, Ludovicum illum Pium a Carolo patre coronatum anno 813; ast per Hildeboldum id factum, non memorant. Imo vero nec Hildeboldi nec alterius alicujus Episcopi manu factam illam coronationem, non passus nos est ignorare Theganus *l. de gestis Ludovici cap. 6.* Prolixe enim ille describens quæ tum egerit Carolus, inter alia hæc habet: *Tunc jussit eum Pater, ut propriis manibus coronam, qua erat super altare, elevaret, & capiti suo imponeret, ob recordationem omnium praceptorum, qua mandaverat ei pater.*

Certe a Corolina aliqua lege non est profectum illud jus coronandi, quo fruitur Coloniensis in diœcesi sua: nec illorum quisquam obtentu talis alicujus legis hactenus jus illud suum asseruit. Speciosus maxime & antiquissimus & unicus prætextus aliquot seculis fuit: quod consecrationes debeant fieri a diœcesanis in qualibet diœcesi, aliæ ab Episcopis, aliæ ab Archiepiscopo, prout consecrationes sunt aliæ atque aliæ: ac proinde consecrationem quoque Regalem, quæ intra diœcesin fit Coloniensem, a Coloniense Archiepiscopo esse instituendam.

Est vero, ceu jam ante diximus, etiam hic prætextus perlevis. Nec enim consecratio illa Regia sacrum characterem imprimit, aut vere meretur accenseri numero consecrationum aliarum: sed potius externa quædam est ceremonia ad exemplum moris Hebræorum composita, idque ævo sequiore demum, interque solas gentes Germanicas & Sarmaticas. Vtque sit hæc consecratio ejusdem cum aliis ordinis, nihil prohibet tamen, quo minus illa peragi rite possit ab eo, in cujus diœcesi non est locus ille ubi consecratio instituenda est. Etsi enim diœcesibus singulis sua sint jura prudenter constituta per canones Ecclesiasticos: notum tamen est, non eum esse rigorem canonum, ut sine

omni

omni exceptione ſtricte ſemper ſint obſervandi. Circa conſecrationes ſæpenumero aliquid indulgeri, palam eſt.

Non vocabitur hoc, ſcio, in dubium, hodie quidem a Colonienſibus, utpote quum ipſimet velint, omnes conſecrationes Regias etiam extra ſuam diœceſin, a ſeſe inſtituendas eſſe.

Agnoverunt autem hoc jam etiam olim iidem Colonienſes: eoque paſſi ſunt Ottones tres Aquisgrani a Moguntinis conſecrari.

De Ottone I enim utique clarum illud eſt ex iis, quæ Witekindus narrat l. 2. Fruſtra enim Defenſores pag. 48. & 56. conantur reliquas partes in illa conſecratione etiam Wigberto Colonienſi attribuere, idque teſtimonio Witekindi: cum hic tantum ſignificet ad coronæ impoſitionem operam Wigberti adveniſſe: *coronatus* (inquiens) *diademate aureo ab ipſis pontificibus Hildeberto & Wigberto*, & diſerte teſtetur, ab Hildeberto eſſe dictum: *nunquam de capite tuo oleum miſerationis deficiat.* Quæ verba indubie ſpectant ad effuſionem olei in caput Ottonis, quo ritu tum conſtitit unctio. Æque nihil ad rem facit, quod iidem Defenſores urgent, conſenſu Wigberti eam conſecrationem eſſe inſtitutam, teſtibus Witikindo & Dithmaro. Videatur Dithmarus lib. 2. pag. 23. Etiam ita enim patet, vel canones de conſecratione non eſſe ſtrictæ obſervantiæ, vel illos ad hunc actum non pertinere. Alterutrum enim niſi ponas, non fuit in poteſtate Wigberti adverſus canonum præcepta conſentire.

Ottonem II ſaltim ex parte eſſe conſecratum a Moguntino, fatentur ipſi Defenſores p. 57: debuiſſet autem ad illum actum plane non admitti Moguntinus, ſi conſecratio unice eſſet juris diœceſani. Fruſtra vero ex eo, quod Roge-

rius *in vita Brunonis* dicit: *Ottonem unxisse Brunonem Coloniensem, Wilhelmum Moguntinum, & Henricum Trevirensem:* conantur illi exsculpere, in illa consecratione primas fuisse partes Brunonis. Primo enim loco recensetur Bruno, quod ejus vitam auctor iste scribendam suscepisset.

Ad Ottonis III coronationem quidquam juvisse Coloniensem, non ausi fuerunt Defensores pronunciare; prætendunt tamen pag. 47, Warinum Coloniensem morbo tum fuisse detentum. At nullo testimonio nititur ille prætextus, ac proinde est fabulosus. Perinde ac perperam illi credunt, quasi Dithmarus scripserit: *Willegisum coronationi astitisse.* Verba enim Dithmari hæc sunt sub finem l. 3. *Hujus* (Ottonis II,) *inclyta proles die proximo natalis Domini ab Iohanne Archiepiscopo Ravennate, & a Willegiso Moguntiacense in Regem consecratur Aquisgrani.* Idem quoque Dithmarus cum ibidem, tum initio l. 4. testatur, eodem circiter tempore Warinum Coloniensem, cujus *firmæ fidei* Otto II filium commiserat, tradidisse Regem tenellum tutelæ Henrici Ducis Bavariæ: quod indicio est, non ita fuisse morbo tum gravatum Warinum, ut Regni negotiis curandis fuerit inidoneus. Quicquid sit, certum est, Warinum consecrationem illam Regiam neutiquam improbasse.

Quid? quod diu etiam post, in solemnibus coronationis Regiæ Aquisgranensibus, Vnctio fuerit, non recusante Coloniense, peracta a Moguntino. Palam id est ex historia coronationis Wilhelmi Hollandi, quæ una omnium plenissime ceremonias tum usitatas exhibet, auctore Johanne Beka in Chronico Episcoporum Vltrajectinor. Cujus testimonio Defensores p. 51. docere nituntur Wilhelmum coronatum a Coloniense. Operæ est pretium hoc loco recitare integrum illum Bekæ locum; quo pateat, consecrá-

ſecrationem neutiquam tum fuiſſe peractam a ſolo Coloniense, ſed in ea eximias partes fuiſſe cum Moguntini, tum etiam Trevirenſis, etſi coronatio ſit inſtituta Aquisgrani. *Poſtera die*, (inquit Beka) *qua eſt omnium Sanctorum feſtiva ſolemnitas, univerſa multitudo Prælatorum & Principum deduxit electum Regem ad Baſilicam perpetuæ Virginis Mariæ, ut ſolemnem benedictionem acciperet ſecundum ritum antiquæ conſuetudinis: quem Monaſterienſis & Mindenſis Epiſcopi ſimul ordinarunt infra ſacrarium, ſed eundem Leodienſis & Trajectenſis Epiſcopi veſtitum ornamentis Leviticis in modum Diaconi produxerunt ante Regale ſolium. Quem ex tunc Colonienſis Archiepiſcopus Cancellarius Italiæ collocavit in ſede Majeſtatis, ita dicens: Super thronum regni glorioſe ſedens, judicium & juſtitiam in terra facias. Archiepiſcopus vero Moguntinenſis Cancellarius Germaniæ cum oleo ſanctificato dextram ejus foras unxit, ita dicens: Conſecrare te dignetur omnipotens Deus in Regem Romanorum, qui David per manum Samuelis Prophetæ Regem inungi juſſit ſuper populum Hebræorum. Archiepiſcopus autem Trevirenſis Cancellarius Galliæ manus illi ſuperimpoſuit, ita dicens: Deſcendat in te Spiritus ſapientiæ, intelligentiæ, ſcientiæ, pietatis, fortitudinis & conſilii, repleariſque Spiritu timoris Domini. Marchio quidem Brandenburgiæ Regis Camerarius annulum ei tradidit, ita dicens: Accipe ſignaculum Monarchiæ ut Romanum Regnum in ſuo vigore conſerves, quod ab incurſione Barbarorum invicta virtute defendas. Dux autem Saxoniæ Regis juſtitiarius donavit ipſi gladium, ita dicens: Accipe ſceptrum Regium, ut rebelles ſevera correctione potenter affligas, omneſque benevolos in tranquilla pace gubernes. Dux æquidem Bavariæ Comes Palatii ſeu Dapifer, dedit ipſi globum aureum, ita dicens: Accipe globum ſphæricum, & omnes terræ nationes Romano Regno ſubjice, ut glorioſus Auguſtus appellari valeas. Rex dehinc Bohemiæ, Regis*

 pin-

pincerna, de consensu Coloniensis Archiepiscopi, coronam argenteam capiti ejus superimpressit, ita dicens: Accipe diadema splendidum, & sis in virtuosis actibus adeo coruscus in terris, ut coronam æternæ felicitatis habere merearis in cœlis. Post hæc autem circumstantes Principes, adorantes Majestatem Regiam, acclamaverunt ipsi salutem, laudem & gloriam. Accedentes quoque singulatim Primates ad regale solium, præstiterunt eidem debita fidelitatis homagium. Hactenus Beka. Collector Chronici magni Belgici pag. 245 omnia hæc totidem verbis recitat, nulla tamen facta mentione Moguntini: sed facile apparet, vitio descriptoris nonnulla excidisse. Et vero prout in editis etiam nuperrimis est Bekæ codicibus, ita & in manuscriptis reperitur, quos exhibere in promptu est.

Ex quibus omnibus jam palam etiam est alterum: nempe *non soli Coloniensi esse fas, Aquisgrani aut intra suam diœcesin Reges consecrare; si rem ipsam spectes, seposita qua inolevit consuetudine.*

At vero si nullum jus exigit, ut vel duntaxat Aquisgrani, aut intra Coloniensem diœcesin, vel per solum Coloniensem etiam intra diœceseos Coloniensis limites, instituatur Regia consecratio, nihil utique superest, quo vel illa dignitas Coloniensi sarta tecta queat servari, præter inveteratam consuetudinem, consensu Moguntini & cæptam initio & exinde propagatam. Id quod Quarto loco suscepimus demonstrare.

V.

Fortassis tamen etiamnum hæret aliqua dubitatio, quæ proinde Quinto loco meretur e medio tolli. *Quinam videlicet factum sit, ut etiam ante productam illam falsam legem Caroli Magni, jam Ottones & alii Reges voluerint Aquisgrani potius coronari quam alibi:* quare item *Moguntini passi sint*

sint sibi eripi a Coloniensibus jus coronandi intra diœcesin Coloniensem. Non enim possit videri fieri potuisse, nisi Legis alicujus majoris auctoritate.

Verum enimvero Legem nullam intervenisse jam ostendimus.

Prius tamen contigisse arbitror: propterea quod I. Aquisgranum præ aliis locis & amaverit & ornaverit Carolus Magnus, ibi quoque sit mortuus & sepultus. Quo de egregia quædam notavit etiam Albertus Crantzius l. 8. Saxon. cap. 21. Hac sane ratione, inter omnia Regia palatia Transalpina, Aquisgranense omnium fuit primum jam Caroli ætate & nobilissimum. Hinc auctori poëmatis, quo adventus primus Leonis III Papæ in Germaniam est illa ætate celebratus, quodque legitur Tomo 6. Antiq. Lection. Canisii, Aquisgranum audit *Roma nova* & *Roma altera.* Quo pertinent quæ de Laterano & Cardinalibus Aquisgranensibus notat Freherus ad donationem Constantini pag. 54. Hinc quoque jam tum Nithardo, Caroli Magni ex filia Bertha nepoti, audit initio l. 4. de dissidiis filior. Ludovici Pii: *Aquis palatium sedes prima Franciæ* Wippo pag. 429. ita loquitur. *Collecto regali comitatu Rex Chonradus per regionem Ribuariorum, usque locum, qui dicitur Aquisgrani palatium pervenit, ubi publicus thronus Regalis ab antiquis Regibus & a Carolo præcipue locatus, totius Regni archisolium habetur.* Otto Frisingensis appellat locum illum: *Archisolium Regni Francorum.* Cum itaque Henrici Aucupis felicioribus armis reddita Germanico sceptro esset Lotharingia cum Aquisgrano, visum fuit convenientissimum Ottoni, celeberrimo illo loco potius quam alibi coronam Regiam consequi. Placuitque idem consilium successoribus; non ita tamen, ut existimaverint, alibi coronari esse nefas, si usus postulet:

ſtulet: eoque etiam alibi & Henricus II & Conradus & Rudolphus Suevus ſunt coronati. Donec tandem fictitiis Aquiſgranenſium tabulis perſuaſum eſt, ex vetere inſtituto ipſius Caroli, non alibi quam Aquiſgrani rite quem Regem coronari.

II. *Poſterius* cœpit prætextu canonum, qui definierunt, uti conſecrationes fiant a diœceſeos presbyteris & Epiſcopis. Hinc enim ſui eſſe juris conſecrare Regem Aquiſgrani, Colonienſes urſerunt. Verum in re non ſatis definita cum prævaleret adhuc multum Moguntinus, mitius negotium hoc Colonienſes agitavere; at vero Henrico III. imperante plane vicerunt, idque, quantum arbitror, duabus de cauſis.

1. *Altera* eſt, quod jam tum Colonienſis Sedes eo creviſſet, ut æmulatione ſua pene dubium niteretur reddere Moguntini primatum. Agnovit ſane ſaltim ex parte hanc æmulationem etiam Guntherus in Ligurino, canens l. 1. in hunc modum, initio quidem de Moguntina urbe, inde de Colonia:

Turribus hac eadem quondam muriſque ſuperba,
Pene fuit toto Sedes notiſſima Regno;
Donec ob infandum deteſtandumque furorem
Strata, luit meritas occiſo Præſule pœnas:
Inde ruinoſis deformis & horrida muris,
Teſtatur juſtas offenſi Principis iras.
Huic, ut præcipuam celebret Germania Sedem,
Invidet, atque locum tenet Agrippina priorem,
Ambæ metropoles &c.

In tantum igitur evecta jam Colonienſis Sedes, no-
2. luit amplius perinde, ut antehac, Moguntinæ cedere, ſaltim intra diœceſin ſuam.

Altera me judice cauſa eſt, quod Henrico illo regnante cum alij Epiſcopi Germaniæ, tum etiam ipſe Moguntinus plus

plus justo, certe plus solito, sibi arrogaverint in diœcesibus suis. Luitpoldus ipse Moguntinus dici non potest quam fuerit rigidus in tuendis suæ diœceseos illis creditis juribus. Ut ingenium viri omnibus innotescat, recensebo miram historiam, quam habet Conradus Vrspergensis in Chronico, etsi nonnihil forte prolixiorem. *Anno* (inquit Conradus) *Domini millesimo quinquagesimo tertio, Apostolico & Imperatore Natale dominicum divino & regio cultu VVormacia agentibus, missarum celebratione in sancta die peracta, ut oportuit, ab Apostolico; insequenti die Luitpoldum Moguntinæ Sedis Archiepiscopum, utpote in sua diœcesi præcipuum, huic subrogavit officio. Qui peracta processione, & ubi ad hoc ventum est dicta oratione, postquam se in sua Sede locavit, quidam ex diaconis suis, Humbertus nomine, sicut multi ob illius festi venerationem solent, lectionem decantavit. Quod quidam ex Romanis Papæ assistentibus vituperantes, & contra Papam, quia Romano more non ageretur, objurgantes persuaserunt ei, ut ad eundem diaconum mitteret, & decantationem interdiceret. Quod cum ille juvenum more contemneret, iterum mittendo Papa interdixit: qui mox eadem vocis sonoritate, qua prius cantavit, legendo decenter lectionem usque ad finem perduxit. Qua finita, Papa illum ad se vocavit, & quasi pro inobedientia contumacia degradavit, Archiepiscopus vero misit ad illum, ut suum sibi redderet ministrum. Quod ubi Papa abnuit, Pontifex ut erat antiqua disciplina, licet ægre, patienter tamen interim tacendo sustinuit. Perlecto autem Evangelio & decantato offertorio, sancti sacrificii tempus advenit. Pontifex in Sede sua resedit, vere contestans, nec se, nec alium quemquam completurum illud officium, nisi reciperet processionis suæ ministrum. Quod ubi Apostolicus intellexit, Pontifici cessit, reindutumque ministrum continuo remisit. Quo recepto, debito se Præsul junxit officio. Qua in re & Pontificis autoritas,*

& Apostolici considerandæ est humilitas, dum & ille officii sui dignitatem defendere contendebat, & iste, licet majoris dignitatis, Metropolitano tamen in sua diœcesi cedendum perpendebat. Hactenus Urspergensis. Non contenderim pro veritate historiæ: quia Lamberto si credendum, non anno 53 sed 51, Wormatiæ natalem Domini Leo Papa cum Cæsare coluit, vivo adhuc Berthono Moguntino, cui Luitpoldus demum post Pentecosten ejus anni successit. Attamen si mores seculi illius videas, non est indigna fide illa Urspergensis narratio. Quanta cæde enim Episcopus Hildesheimensis non dubitaverit sibi primum locum intra suam diœcesin defendere anno 1063, cum horrore legas apud Lambertum Aschafneburgensem. Si vero Luitpoldus Moguntinus ne ipsi quidem Papæ voluit cedere in sua diœcesi, quid mirum est, eodem jure adversus illum esse usum Coloniensem, & pristinum coronandi jus Moguntino saltim ex parte fuisse ereptum?

Quin ad hunc modum sane utrumque illud potuerit oriri, nemo dubitabit humanarum rerum gnarus. Nec enim prudens quis ignorat, quam ab ineptis opinionibus sæpe res maximæ originem cœperint.

VI.

Cæterum hac quoque dubitatione soluta, nihil superest, nisi ut brevibus perlustremus ipsam ultimam Coloniensem Defensionem, si forte illa habeat aliquid, quod nondum a nobis sit tactum: ne queamus videri non probe defuncti nostro munere asserendi jus Moguntinum.

Igitur pag. 40. occurrit quidem memoria legis a Carolo Magno latæ, de coronationibus Aquisgrani instituendis: sed illam fabulam jam supra explosimus. Utque vera sit, ni-

ſit, nihil facit ad id, quod in quæſtione eſt: num ſi coronatio extra etiam Aquisgranum aut diœceſin Colonienſem ſit inſtituenda, conſecrandi officium ſit penes Colonienſem an Moguntinum? Nec vero exiſtimaverim, in id factam mentionem illius fabuloſæ legis Carolinæ, ut probetur, etiam hodie Aquisgrani ſolummodo coronationes peragi debere. Fuerit enim hoc conjunctum cum injuria ſaltim quinque noſtrorum proxime ſibi ſuccedentium Cæſarum, ut & ultimi Romanorum Regis, ne nunc moveam alia.

Pag. 41 promittunt quidem Defenſores, ſe probaturos ſuam theſin cum Bullis Pontificum & reſcriptis Cæſarum, tum perpetua conſuetudine: revera autem nihil in omni libello minus, quam hoc præſtant.

Inter bullas Pontificum *ead. pag.* primo loco laudant teſtem Bullam Leonis III; qua Hildeboldo Colonienſi ille contulerit coronandi jus. Aſt bulla illa nusquam comparet, & non niſi fabuloſe jactatur. Utque ſit quædam talis Bulla, nihil juverit cauſam Colonienſem, utpote quum ipſis Defenſoribus fatentibus, illa eadem bulla coronationes omnes Aquisgranenſium urbi adſtrinxerit, ac proinde dederit Colonienſi non niſi ſua in diœceſi coronandi facultatem.

Majorem ſpeciem habent verba Innocentii III, Clementis IV, & Urbani IV, Pontificum, adducta pag. 42, 43. & 44. Jam tum vero oſtendimus, illa ætate per commenta Aquisgranenſia fuiſſe homines deceptos, ut crederent non eſſe fas alibi coronari Reges noſtros quam Aquisgrani, & quidem a diœceſano Archiepiſcopo. Id certe non poteſt quem latere, qui tantum eſt peritus eorum, quæ circa coronationem Philippi & Ottonis contigerunt, quanto

 nempe

nempe cum sumptu, quanta vi, Cæsares pugnaverint de conciliandis sibi Aquisgranensibus, ut in urbe ista possent coronari.

In hunc sensum itaque duntaxat, loquuntur etiam illi Pontifices. Nec est quod credamus, in hisce non potuisse falli Pontifices; cum utique non sint quæstiones fidei, sed de juribus & institutis Regni Teutonici, in quibus errare non posse Pontifices, nemo hactenus affirmavit. Et vero licet his Pontificibus longe plures alios opponere: omnes nimirum illos, qui approbaverunt Regum coronationes, extra Aquisgranum & a Moguntino institutas: quorum numerus longe est major numero ternario. Hi sane non admiserunt illa: *Ex antiqua Coloniensis Ecclesia dignitate Archiepiscopum solummodo Reges & Imperatores coronare debere;* aut illa: *Coronationem Regum Alemanorum ad Coloniensem Archiepiscopum pertinere.* Ut & similia alia. Sed & jam audivimus, Guilhelmum Hollandum unctum esse a Moguntino: ut proinde non ita nude debuisset scribi forassis in epistola ad Richardum Anglum, paulo post Wilhelmum electum Regem: *quod ex officio spectet inunctio, consecratio, & coronatio Regis Romanorum ad Archiepiscopum Coloniensem.*

Friderici I Cæsaris verba, quæ adducuntur pag. 45. nihil ad rem faciunt. Nec enim aliud ille profitetur, quam *se debere Regalem unctionem Coloniensi;* quod longe est diversissimum ab eo, quod probari debuit: omnes omnino Romanorum Reges debere inungi a Coloniense.

Similiter nihil ad rem faciunt historiæ, quæ adferuntur *a pag.45, usque ad 55*, de coronatis Regibus per Colonienses Archiepiscopos. Ut enim omnes illæ historiæ fuerint veræ, nihil tamen aliud docent, quam frequentissime omnium coronationes Regias esse in diœcesi Coloniensi

ab illo

ab illo Archiepiſcopo inſtitutas. Id quod nemo negat. Probari autem debuit coronationes ſaltim interdum fuiſſe extra illam diœceſin a Colonienſe peractas. In omni autem illa congerie tale aliquod exemplum ne unicum quidem comparet.

Multæ quoque fabulæ irrepſerunt inter hiſtorias illas. Ita pag. 45, Ludovicum Pium coronatum eſſe ab Hildeboldo aſſeritur quidem, ſed jam ſupra a nobis eſt convictum falſi.

Pag. eadem ſcribitur, Lotharium ab eodem Hildeboldo coronatum, idque ſine ullo teſtimonio, tantum ex conjectura. Quaſi vero tum temporis omnis coronatio fuerit peracta ab Epiſcopo aliquo.

Pag. 46 quæ adferuntur de coronatione Cæſarea aliquot Cæſarum poſt Lotharium, nihil faciunt ad noſtrum argumentum. Perperam quoque aſſeritur, de coronatione Regum poſt Arnolphum usque ad Henricum Aucupem nihil haberi certi: nos jam ſupra Ludovici & Conradi coronationes deſcripſimus.

In coronatione Ottonis II primas partes fuiſſe Archiepiſcopi Colonienſis, pag. 47 perperam item colligitur, ex verbis quidem Rogerii allatis; ceu jam ſupra monuimus.

Similiter quæ adferuntur p. 47 de Warino ægrotante, & quaſi Moguntinus tantum *aſtiterit coronationi Ottonis III*, illa jam ſupra falſi convicimus.

Vt & quæ *eadem pag.* habentur de iterata coronatione Henrici II jam rejecimus.

Pag. 48. Sine cauſa Lamberti Aſchafnebburgenſis fides in ſuſpicionem trahitur, & rejicitur exemplum Rudolphi Svevi: utpote quum hujus coronationem omnes pene

Imperii Principes, imo ipse Pontifex Romanus Gregorius VII, tum probaverint.

Pag. 50 frustra jactitantur illa Guntheri verba: *Veteris juris.* Quam vetus illud jus tunc fuerit, & aulam Cæsaream fuisse deceptam, liquidum jam fecimus.

Pag. 51 non male quidem ex Beka notatur, Wilhelmum Hollandum Aquisgrani coronatum esse a Coloniensi: ostendimus vero nos, unctum illum Regem non a Coloniense, sed Moguntino. Sed & coronam Bohemus imposuit, quamvis consensu Coloniensis.

Pag. 52, quæ adferuntur de coronata Elisabetha, Cæsaris Alberti Austriaci uxore, illa nullius esse ponderis, itidem jam supra ostendimus.

Pag. 53 recte quidem asseritur, Trevirensem conatum fuisse dubium reddere ius Moguntinum: at hinc non sequitur, Trevirensis causam fuisse potiorem. Imo necessum est Moguntinus vicerit, utpote qui *intra proximum mensem* debuerit probare ius suum: idque indubie fecerit, cum ex eo tempore a nemine Trevirensium quidquam amplius hac in re fuerit motum.

Quæ pag. 55. 56. & 57 adferuntur ad exempla pro iure Moguntino adducta, jam supra vindicavimus. Perperam quoque adfirmatur p. 57, quatuor tantum adducta esse exempla in Moguntino libello, plura enim recensentur: nos adhuc alia addidimus.

Maximum causæ suæ præsidium videntur Defensores collocare in Aurea Bulla Caroli IV. quare *paginas aliquot integras*, 58 *nimirum*, 59, 60, 61, 62, 63 amplius in illius urgendo patrocinio conterunt. Revera tamen tota illa Bulla nihil habet quod vel tangat leviter hoc negotium: præter pauca hæc verba tit. 4. *Coloniensi Archiepiscopo competit dignitas*

dignitas nec non officium Romanorum Regi primum diadema imponendi. Hæc vero nihil omnino juvant Coloniensem.

Primum enim palam est, verbis illis nihil novi sciſci, 1.
ſed tantum ſignificari, quonam officio jam tum gauderet Coloniensis. Id cum fuiſſet monitum, Defenſores illi pag. 62 non dubitarunt hoc in ſiniſtrum ſenſum accipere, quaſi nimirum voluerint Moguntini, omnem legis auctoritatem inſtituto iſti de munere coronandi, quod Colonienſi competit, derogare. Perperam vero & præter mentem Scriptorum. Cæterum illis verbis Aureæ Bullæ novi nihil conſtitui, etiam ipſi Colonienſes utique fatentur: utpote qui juris Colonienſis originem arceſſant ab exordio usque Imperij Germanici. Jam vero liquidum fecimus, omni anteacto tempore, non aliud jus coronandi vel competiiſſe Colonienſi, vel ipſos Colonienſes ſibi arrogaſſe, quam illud quod eſt diœceſeos limitibus definitum. De ulteriore igitur jure aliquo neutiquam ſermo eſt in Aurea Bulla iſthac.

Patet hoc ipſum, *ſecundo*, ex ipſamet Aurea Bulla; 2.
quippe quæ ponit tanquam certum: ſolum Aquiſgranum eſſe juſtum locum coronationis Regiæ. Verba hæc ſunt: *Invenimus etiam ex clariſſimis relatis & traditionibus antiquorum, illo a tempore cujus contrarii jam non habetur memoria, per eos, qui nos præceſſerunt feliciter, eſſe id obſervatum, ut Regis Romanorum, futuri Imperatoris, in civitate Franckeford celebraretur electio, & prima coronatio Aquiſgrani, & in oppido Nurenberg prima ſua Regalis curia haberetur. Quapropter certis ex cauſis, etiam futuris præmiſſa ſervari debere temporibus, declaramus; niſi præmiſſis omnibus, ſeu eorum alicui impedimentum legitimum obviarit.* Hæc verba utique indicant, ſermonem Cæſari in omni hac Aurea bulla, quod coronationem quidem

dem attinet, esse tantum de eo, quod ordinarie fieri tum solitum, aut fieri inposterum debeat. Ac proinde & illa verba superius adducta ex Tit. 4. non aliter accipi debere: quam ordinarie, & si quando Aquisgrani instituitur coronatio, officium diadema imponendi competere Coloniensi.

3. *Tertio* hanc veram esse mentem illorum verborum, confirmat quam maxime ipsorum Coloniensium in eam vetus & perpetua consensio. Nec enim post Auream Bullam latam quisquam eorum vel tentavit extra dioecesin instituere coronationem: cum tamen interdum id minus esset commodum. Adhoc a Ruperto Palatino Cæsare curaverunt quidem singulari privilegio sibi indulgeri, coronationem interdum instituere extra Aquisgranum, diserta tamen addita clausula: *intra suam diœcesin.* Illud ipsum privilegium quoque Carolo V proposuerunt. Nec posthac unquam Moguntino extra diœcesin Coloniensem coronanti, vel facultatem coronandi delegaverunt, vel super injuria sibi facta intentaverunt litem. Quæ jam supra ursimus.

4. *Quarto* etiam hoc observandum unice venit: verbis illis Aureæ Bullæ jus aliquod *consecrandi* Regem neutiquam tribui Coloniensi, sed solummodo jus *primam coronam imponendi.* Hoc unum sane diserte ibi memoratur. Atqui coronæ impositio non est aliquod munus sacerdotale: eoque olim a Laicis, imo ipsismet Principibus facta est, prout jam tum monuimus. Sola sc. unctio & benedictio aliquid sacri muneris habet. Igitur utut etiam verba illa Bullæ sint intelligenda de aliquo jure, quod per omnem Germaniam competat Coloniensi, hinc tamen minime sequitur, consecrandi jus ad unum illum pertinere. Et vero jam tum clarissimum fecimus, non nisi ex privilegio omne illud jus, etiam intra suam diœcesin, convenire Coloniensi, alioquin uni

uni Moguntino debitum: privilegia autem ſtricti juris eſſe, nec prodiga aliqua interpretatione amplianda, apud omnes in confeſſo eſt.

Hiſce probe expenſis, non eſt quod in animadvertendis iis, quæ Defenſores diſputant de mente Bullæ aureæ, *ad pag. usque* 64 immoremur.

Illa vero quæ *pag.* 46 adferuntur exempla coronationum, poſt Auream bullam promulgatam inſtitutarum, potius cauſam Moguntinam juvant, quam Colonienſem; certe nihil illi officiunt. Omnes enim illæ a Colonienſe quidem ſunt inſtitutæ, at non niſi intra diœceſin: idque quoniam ne auſus quidem ille fuerit eas alibi aggredi.

Eadem pag. non potuerunt tamen negare Defenſores, ordine quinque Regias conſecrationes (acceſſit vero jam & ſexta in complementum felix ſecundi ternarii) a Moguntino, non autem a Colonienſe peractas eſſe.

Excuſare nihilominus id conantur paginis ſequentibus eo maxime, quod Colonienſes Principes temporibus coronationum non fuerint infulati, atque adeo inidonei ſacro muneri peragendo: eo etiam, quod nihilominus illi Principes caverint ſuo iuri per proteſtationes & acceptas, quas vocant aſſecurationes.

Verum enimvero etſi fortaſſis Principes illi crediderint, Moguntinum non potuiſſe rite fungi conſecrandi munere, niſi obſtitiſſet illa ſua inhabilitas, non tamen hoc ipſum præjudicat cauſæ Moguntinæ. Nec enim alienus de rebus tuis error tuis juribus quidquam derogat, ut nec quidquam addit. Probavimus vero jam tum nos, etiamſi fuiſſent infulati Colonienſes illi Principes, non potuiſſe tamen ab iis inſtitui ſex illas coronationes Regias;

F gias;

gias; utpote quæ fuerint peractæ extra Coloniensem diœcesin. Fuit certe hæc Moguntinorum Præsulum perpetua sententia; eoque usi sunt suo proprio jure, nullo autem verbulo petierunt a Coloniensibus sibi illud ad tempus indulgeri. Imo ne ipsi Colonienses quidem aliquo vel levissimo actu Moguntinis coronandi facultatem commiserunt, aut a sese esse commissam significavere. Quod fieri debuisset, si non proprio, sed alieno munere Moguntini fuissent functi. Imo per est verosimile, saltim coronationem Maximiliani II (ad cujus exemplum sequentes sunt institutæ) ideo esse extra Coloniensem diœcesin peractam, ne Coloniensi diœcesano juri quidquam decederet.

Quod Colonienses petierint sibi caveri, ne suo coronandi juri actibus illis Moguntinis quidquam præjudicaretur, quodque interdum id ipsis fuerit indultum; illi rei ut refragarentur multum Moguntini, nihil fuit causæ. Nec enim illis animus unquam fuit, juri Coloniensi suis illis coronationibus quidquam derogandi: ut nec derogaverunt. Imo derogare non potuerunt. Omnes enim illæ coronationes sunt institutæ extra diœcesin Coloniensem, cujus finibus jus Coloniense circumscribitur: ac proinde Coloniense jus verum & priscum haud læserunt.

Observatu porro dignum est, ex iis quidem, quæ adferuntur *pag. 66*, non liquere, quod anno 1562 Coloniensis crediderit, sibi per Moguntinam coronationem quidquam derogatum. Etenim verba illa possunt intelligi eo sensu: quod cautum sibi voluerit, ne isthoc coronationis actu forte existimetur omne jus coronandi in Moguntinum esse derivatum. Id sane ex eo colligas merito, quod quo tem-

tempore Rudolphus II fuit coronatus, Coloniensis ne quidem tali modo sibi caverit, sed tanquam a re non necessaria & inutili abstinuerit. Cautionem certe nullam esse interpositam, palam est ex ipsa Coloniensium Defensorum narratione, quæ *pag.* 66 continetur. Imo nec in Matthiæ coronatione, dixeris a Coloniense Ferdinando cautionem aliquam interpositam, cum nec illam Defensores attulerint in medium: satis industrii alias caussæ suæ patroni. Ne quidem ex verbis Ferdinandi II Cæsaris, quæ adducuntur *pag.* 67. certo colligas, Cæsari tum fuisse persuasum, id quod hodie a Coloniensibus prætenditur: sed tantum, ordinarie quidem Coloniensi competere jus coronandi, perinde ut ordinarie coronatio debet fieri Aquisgrani. Id quod nemo negat. Certe alium sensum esse Reversalium literarum anno 1637 Coloniensi a Cæsare exhibitarum, nullo firmo argumento probare est.

Quod *pag.* 68 Defensores voluerunt esse causæ argumentum *ultimum, & instar omnium*, illud sane per est leve, atque adeo indicat, etiam reliqua omnia simili esse levitate. Fuerit enim tale, si in formam syllogisticam cogas:

Si nullus actus coronationis institutus est a Moguntino, quo tempore Coloniensis vel fuit præsens vel infulatus, ex adverso autem contigit, extra diœcesin Coloniensem aliquando coronationem institui præsente Moguntino, ergo coronandi jus simpliciter competit Coloniensi.

At verum est prius E. & posterius.

Hujus ſane argumenti & Major & Minor propoſitio vehementer laborant. Nec enim in Majore ulla eſt vis conſequentiæ; ut patebit, ſi Syllogiſmus in Cathegoricum commutetur. Et vero ſatis eſt probando juri Moguntino, ſi coronationis actus a Moguntino inſtituti fuerint rati. Præſens an abſens fuerit Colonienſis, nihil ad rem facit. Poſſe certe illum per accidens tantum aut adeſſe aut abeſſe, negari non poteſt. Ad hoc certum eſt, ſi forte Moguntini delegatione Colonienſis actum coronandi aliquem exercuerit, eo utique nihil acceſſiſſe juris Colonienſi. Certe ſi Majorem illam propoſitionem velis in cathegoricam mutare, quatuor aut quinque terminis Syllogiſmus conſtabit.

Minor quoque falſiſſima eſt. De Ottone enim ſaltim I, ut & de Conrado II, deque Wilhelmo conſtat, & extra controverſiam eſt, (nec enim alios nunc tangam) conſecratos illos eſſe a Moguntino, præſentibus infulatis Colonienſibus. Nec coronata eſt Elizabetha Auſtriaca (quod unum jactant, etſi una hirundo ver non faciat, ut eſt in proverbio) extra diœceſin Colonienſem, proprio Colonienſis jure, quod falſo ſupponitur; ſed tantum ex commiſſione & ſingulari conſenſu Moguntini.

Proponemus ex adverſo nos argumentum longe validius & certius.

Si nullum omnino coronationis actum Colonienſes exercuerunt extra diœceſin, ab initio usque Imperii Germanici, etſi id ut facerent ſæpe res prope flagitavit, ergo nec jus illis hactenus fuit coronandi extra diœceſin.

At

At verum eſt prius: ut ſupra probavimus.
Ergo & poſterius,

Addemus & alterum:

Si Moguntinus ſæpius coronavit Reges, & quidem omnes conſecrationes, quæ extra diœceſin Colonienſem fuerunt inſtituta, peregit, probantibus omnibus Ordinibus Imperii, imo ipſis Pontificibus Romanis, competit Moguntino ius coronandi ſaltim extra diœceſin Colonienſem.

At verum prius eſt: quod probavimus.
Ergo & poſterius.

Pag. 69. perperam Moguntinæ cauſæ patroni tanguntur, quaſi illi jus coronandi ad jura diœceſeos reſtrinxerint. Nec enim hoc illis venit in mentem. Tantum hoc voluerunt; Colonienſe omne jus niti prætextu juris diœceſani. Quod revera eſt nihili, niſi acceſſiſſet longi temporis præſcriptio quædam.

Reliqua non indigent aliquo reſponſo. Nam & illud nullius eſt momenti: quod nimirum Buxtorfius, Rumelinus, Oſtermannus, & alii nonnulli, Colonienſi cauſæ adſtipulati ſint. Nec enim errores ſcriptorum detrahunt quidquam ſolidis Principum juribus. Et quid eſt notius, quam ab illis, cætera præclaris viris, complura eſſe commiſſa ob ignorantiam rerum veterum, aliorumque Imperii actuum?

QUUM itaque in Defenſione etiam noviſſima Colo-

nienſi nihil occurrat, quo Moguntinum jus ſaltim improbabile poſſit merito reddi, illud vero firmis argumentis jam ſit ante aſtructum, non eſt quod huic loco amplius immoremur.

Deum veneror; ut, cuivis jure ſuo reddito, pax & tranquillitas publica Imperii ſalva ſemper maneat floreatque.

F I N I S.

HERMAN. CONRINGIUS
BENEVOLO LECTORI
S. P. D.

Vum mota inter Eminentissimos Principes Electores, Moguntinum & Coloniensem, de Coronandi iure controversia, rogatus sententiam, libere illam anno seculi huius quinquagesimo quinto prompsissem, nihil minus cogitabam, quam fore ut mihi hinc nasceretur aliqua diversæ partis offensa. Nec enim nomen meum addideram, & sic temperaveram calamum, ut nullam iure succensionem possem mereri. Cum placuisset tamen Moguntinis non vulgare duntaxat typis Francofurti libellum meum, sed illi etiam nomen meum præfigere, minus emendate autem omnia prodiissent in lucem, coactus fui nomine haud dissimulato alteram hic curare editionem auctiorem nonnihil emendatioremque: non ignarus licet quæ mihi iam tempestas immineret. Quæ hinc inde acta ex eo fuerint, tædet memorare. Quoniam vero inter Eminentissimos illos Principes non multo post omnia componerentur, equidem gratulatus sum Germaniæ nostræ: utpote cuius salus, hodie quidem, sita unice est in Magnorum Principum concordia; tota repu-

blica

blica cæteroquin vehementer debili. Quum autem exempla libelli mei utriusque editionis dudum fuerint distracta, & tamen compositis quamlibet omnibus, illa etiamnum passim sed frustra a me pariter & bibliopolis petantur, non abs re futurum iudicavi si & tertia vice in lucem prodeat. Vt refodere velim compositam litem, absit; (nec enim pace ac tranquillitate publica quidquam est mihi magis carum) cum tamen nihil dubitem ex vero omnia abs me esse disputata, non possum non simul existimare, ad laudem perpetuam optimorum Principum pertinere, quod iure suo cum vero, tum credito, cedere nonnihil maluerint quam suis dissidiis commodo publico nocere. Quæ res memoratu utique dignissima est, & quæ in exemplum illustre, imo in regulam quasi, exstet omnibus imposterum imitandum. Quandoquidem vero paucis hactenus innotuerit, quibus legibus negotium illud arduum hodie stet definitumque sit, visum est adiungere meo opusculo ipsas pacti tabulas. Deum autem obsecro, ut civili omni etiam aliorum Principum discordia sopita, Imperii Germanici respublica ita vigeat, ita floreat, quo etiam adversus externa mala, cumprimis immanem illam Turcicam vim, firma valeat persistere & secura. Helmestadii in Acad. Iulia XXII *Ianuarii Anno* CIƆ IƆ CLXIV.

Demnach

Emnach zwischen denen Hochwürdigsten auch Durchleuchtigsten Fürsten und Herrn/ Herrn Johan Philippen Ertzbischoffen zu Meintz/ deß heiligen Römischen Reichs durch Germanien Ertzkanzlern und Churfürsten/ Bischoffen zu Würtzburg und Hertzogen zu Francken/ So dann Herrn Maximilian Henrichen Ertzbischoffen zu Cöln/ deß heiligen Römischen Reichs durch Italien Ertzkantzlern und Churfürsten/ Bischoffen zu Hildesheim und Lüttich/ Administratorn zu Bergdeßgaden/ in Ob- und Nieder Bäyern/ auch der Obern Pfaltz/ in Westphalen/ zu Engern und Bullion Hertzogen/ Pfaltzgrafen bey Rhein/ Landgrafen zu Leuchtenberg/ Marggrafen zu Franchimont/ rc. Zeithero sich umb deßwillen Irrung und Streit erhalten/ daß Ihre Churfürstl. Durchl. zu Cölln die Krönung eines erwehlten Römischen Königes Ihro und dero Nachkommen am Ertzstifft Cölln allein/ und zwar nicht nur zu Achen und in dero Köllnischen Ertzbischofflichen Provintz/ sondern auch durchgehends im gantzen heiligen Reich Teutscher nation, ohne unterschied/ krafft zu solchem end angezogener güldenen Bull Käyser Carls deß Vierten/ zueignen; hingegen aber Ihre Churfürstl. Gn. zu Maintz/ der güldenen Bull nach/ die Stadt Achen zwar Ihrer Churfürstl. Durchl. und dem Ertzstifft Cölln gestehen/ Ihro doch und dero Nachkommen am Ertzstifft

Maintz alle übrige Ort deß heiligen Reichs Teutscher nation, alle Krafft vor Sich angezogenen alten herkommens und possess attribuiren wollen. Als haben beyderseits höchstgedachte Ihre Churfürstl. Gn. und Durchl. zu Maintz und Cölln für Sich und Ihre Nachkommen an dero Ertzstifftern / zuvorderst Gott zu Ehren / dem Vatterland und dero Ertzstifftern Land und Leuten zum besten / nach reiffen der Sachen vorbedacht / sich in der Güte einmütig und freundbrüderlich verglichen / wie folget.

I. Wollen Ihre Churfürstl. Gn. zu Maintz und dero Nachkommen am Ertzstifft Maintz / zu fortpflantzung beständigen wohlvernehmens / guter correspondentz und Freundschafft / wann die Quæstio, Ob die Krönung an einem andern / als in der güldenen Bull bestimbten Ort verrichtet werden solle? Vorkombt / Sich nicht allein mit Ihro Churfürstl. Durchl. zu Cölln und dero Nachkommen am Ertzstifft Cölln / einstimmig erklären / sondern auch dahin bemühen und vermitteln helffen / damit die besagte Quæstio im Churfürstl. Collegio bey überlegung der Capitulation und vor der Wahl jedesmal vorgenommen und erörtert / und die Krönung zu Aachen werckstellig gemacht werden / nisi impedimentum legitimum obviaverit, wie die güldene Bull selbst redet tit. 25. vel 28. §. Invenimus etiam.

II. Das beyden Ihren Churf. Gn. und Durchl. zu Maintz und Cölln / die Würde und das Ampt zu Krönen in ihren Ertzbisthumben undisputirlich / und zwar

jedem

jedem in seinem Ertzbisthumb/und Seiner propria diœcesi, allezeit allein und privative zukommen solle.

III. Ob aber ausserhalb dieser beeden obgedachten Ertzbißthumben Maintz und Cölln/die Krönung in einigen dern underhabenden suffraganeaten, oder in andern ausser der Ertzbischöfflichen Maintz- und Cöllnischen Provincien gelegenen Ertz- und Bischthumben geschehen würde/alßdann solle dieselbe alternative von beyden Herrn Churfürsten Maintz und Cölln verrichtet / und also ausser Aachen / und denen von beyden Herrn Churfürsten Sich vorbehaltenen ihren eigenen diœcesen und Ertzbischthumben / im gantzen heiligen Reich zwischen ihnen der Krönung halber eine durchgehende gleichheit ins künfftig gehalten werden.

IV. Dafern die Krönung ausser denen Maintz- und Cöllnischen Ertzbischthumben / es sey inner- oder ausserhalb beyderseits provincien, vorgenommen werden solte / alsdann sollen bey obbemelter alternation Ihre Churf. Durchl. zu Cölln den Anfang machen / worzu Ihre Churfürstl. Gn. zu Maintz / zu mehrer bezeigung Ihrer trewen freundbrüderlichen affection, nicht allein Sich freywillig erkläret / sondern dabenebend auch des erbietens seind / bey nechster Wahl und deren Capitulation dahin bestmöglichst zu cooperiren, damit diese jetzbevorstehende Krönung in der Stadt Cölln (weiln etwan wegen deß kurtzhiebevorn zu Aachen vorgangenen Brandschadens der accommodation halber daselbsten

sten es unbequem fallen dörffte /) verrichtet werde möge.

V. Solle dieser Vergleich nicht allein von beyde Herren Churfürsten unterschrieben / sondern auch vo beyden Domkapitulen zu Maintz vnd Cölln mitbewill get/und zu ewigen tagen hierauff einmütiglich/ vest / vn vnverbrüchlich gehalten/auch andere explicationes, ex tensiones, oder limitirungen darin keineswegs zuge lassen / viel weiniger daß geringste sonsten dargegen at tentirt werden. Dessen allen zu Uhrkund haben beyd Höchstgedachte Ihre Churf. Gn. und Durchl. Maint und Cölln für Sich und beyderseits Nachkommen a dero Ertzstifftern / Fünff dieser verglichenen Recefs u terschrieben und versiegelt / Welche auch beyde Hoch würdi-Dom Capitul zu Maintz und Cölln mit bewill get/ und zugleich vollenzogen haben / darob ein Origina Ihrer Churfürstl. Gn. zu Maintz / eines Ihrer Chur Durchl. zu Cölln/ zu dero Archiven, auch in dem Dom capitul eines / und dann eines zur Reichs Kantzley auß geantwortet/ und verwahrlich auffbehalten werden sol len. Geschehen den 16. Junij des 1657. Jahrs.

Johann Philip. Maximilian Heinrich.

L. S.	L. S.	L. S.	L. S.
Elect. Mog.	El. Col.	Cap. Mog.	Cap. Col.

